

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 132. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm3973.pdf (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Længe havde Paverne prøvet paa, hvorvidt de kunde gaa i Ubluhed og dog beholde Magt og Anseelse som den Helliges Statholdere, men de som efter Husses Mord besudlede Pavestolen 133afnødte Tidsalderen sin Afsky og Foragt. Den liderlige, samvittighedsløse Alexander den Sjette fulgdes af den krigske og herskesyge Gudsforagter Julius den Anden, og dennes Eftermand var Leo den Tiende. I denne Pave af det mediciske Hus havde Kunst og Lærdom en Kjender og Beskytter, naar kun begge vilde lade sig bruge til Pragt og Behag, men om Sandheden var det ham ikke at gjøre, og hans Ligegyldighed for Mængdens aandelige og evige Vel kundgjorde han ved aabenbart at drive Handel med Syndsforladelse og Salighed. De fremfarne Paver havde alt indbildt de Christne at en Reise til Rom, Bønner ved Apostlene Peders og Povels Grave og rige Gaver paa Kirkernes Altre kunde skaffe Deelagtighed i Helgen-Skarens overflødige Fromhed, der var Kirkens Arvegods, og derved Syndsforladelse. Først var det eengang, siden, efter det pavelige Skatkammers Leilighed, to, og endelig fire Gange i hvert Aarhundrede, at en saadan Syndsforladelse eller Aflad om *Jubelaaret* kunde erholdes i Rom, og snart blev det Skik, at de Rige frikjøbde sig fra Reisen. Det var altsaa kun en rimelig Udvidelse, da Leo, for at fylde det udtømte Skatkammer og sanke Penge til Opbyggelsen af Peterskirken, Katolisismens store Bautasteen, omsendte Munke i Landene der handlede aabenlyst med Afladsbreve, som en Kramvare. Imidlertid maatte dog mange Sjæle forfærdes for det *nøgne* Uhyre, og Aflads Ugyldighed 134blive følelig. Hertil bidrog fornemmelig den Ubluhed, hvormed Dominicaneren Johan Tezel røgtede, ja overdrev sit *Ærinde* i det nordlige Tyskland, da han endog solgte Aflad for Synder, som *skulde begaaes*. Men hvem kunde og vilde *lydelig* paatale dette Uvæsen? Konger, Fyrster og Bisper deelde i al Fald Fordelen med Paven og Kræmmerne for at dog Noget kunde blive i Landet, de Lærde smilede fornemt ad Mængdens Dumhed og lovprisde den gavmilde Leo. Kun nogle *tydske* Lærde opløftede Røsten, men hverken mod det Ondes Rod eller med sand christelig Tro; den lærde og kløgtige Erasmus fra Rotterdam belo høit Munkenes Vankundighed og Bedragerier, men elskede Verdens Fred og *Ære* for høit til at vove nogen alvorlig Kamp for Sandheden, det var langt mere hans Hoveds end hans Hjertes Sag. Reuchlin kæmpede djærvt for de Rabbinske Skrifter som man vilde brænde, og bidrog meget til at opfriske det ebraiske Sprogs Dyrkning, men han fordybede sig i Rabbinsk Cabbalistik og skyede Kamp om Lærdommen. Kort sagt, den Forbedring selv de redeligste Lærde ønskede, var mere udvortes end indvortes, og betød som *Hovedsag* ikke stort; medens de tænkte paa at forberede den, vilde Kundskab gaaet til Grunde, og alt Haab havde været ude. Paa den anden Side sukkede mange tusinde Hjerter i Stilhed, uden ret at vide hvorefter, og for En som kunde og vilde 135lære dem det, laa Bøgerne opladne og Værktøjet rede. De som følte deres Sygdom laa som Hine ved Bethesdas Dam, og ventede at Herrens Engel skulde nedfare og bevæge Vandet, Livets Vand i den hellige Dam: i Bibelen, og Herren er nær hos alle dem som kalde paa ham i *Sandhed*, han hører de Gudfrygtiges Skrig og hjælper dem. Det haver stadfæstet sig paa Mennesker og Tidsaldere ligefra Dagenes Begyndelse indtil *Nu*, og det vil stadfæste sig baade til og i Dagenes Ende; thi Himmel og Jord skal forjaa, men Herrens Ord bliver evindeligt.